

BILDANDE AV NATURRESERVATET VISNUMS STORMOSSE I KRISTINEHAMNS KOMMUN

Beslut

Områdesskydd

Länsstyrelsen förklarar markerat område som naturreservat, se bilaga 1 och bilaga 2. Beslutet meddelas med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken. Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda markområden berörs inom reservatsområdet.

Naturreservatets namn är Naturreservatet Visnums stormosse

Föreskrifter

Länsstyrelsen beslutar om nedanstående föreskrifter för att tillgodose syftet med naturreservatet.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som annars gäller i författningar är det i reservatet förbjudet att

1. avverka eller på annat sätt skada träd och buskar samt ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle,
2. utföra mekanisk markbearbetning,
3. tippa eller anordna upplag,
4. anlägga ledning,
5. utföra markavvattnande åtgärd,
6. uppföra byggnad, annan anläggning eller anordning,
7. använda kalk, gödsel, växtnäringsämnen eller bekämpningsmedel,
8. framföra fordon,
9. inplantera djur och växter,

Utan tillstånd från länsstyrelsen är det också förbjudet att

10. rensa befintliga diken.

A-föreskrifterna gäller inte för förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren anlitar, vid genomförande av de åtgärder som framgår under B och som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet.

A1 gäller inte kvistning eller röjning av sly upp till sju cm diameter i marknivå för underhåll av jaktpass.

A1 gäller inte i samband med rensning av huvudvattenfåra enligt bilaga 3 inom avvattningsföretaget Mossen, Valunda, dnr 4_0123_1922_1, inom 5 meter från dikesmitt, under förutsättning att allt virke lämnas inom reservatet.

A2, A3, A5, A10 gäller inte rensning av huvudvattenfåra enligt bilaga 3 inom avvattningsföretaget Mossen, Valunda, dnr 4_0123_1922_1, inom 5 meter från dikesmitt.

A8 gäller inte terrängskoter eller motorredskap som behövs för uttransport av större vilt (älg, hjort, björn, vildsvin) från området enligt terrängkörningsförordningen (1978:594 1§), i samband med den jakt som är tillåten i naturreservatet. Uttransporten ska ske så att skador på mark och vegetation inte uppkommer. Skada definieras här som bestående längre än en växtsäsong.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktas att tåla

Ägare och innehavare av särskild rätt förpliktas tåla följande:

1. röjning och utmärkning av reservatets yttergränser,
2. undersökningar av skogliga strukturer, djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden, inklusive provtagning och nödvändig insamling av bestämningsmaterial,
3. igenläggning av dike i reservatets södra del enligt föreskriftskarta, se bilaga 3,
4. åtgärder i syfte att motverka skador som orsakas av invasiva arter.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas och om ordningen i övrigt i naturreservatet

Utöver vad som annars gäller i författningar är det i reservatet förbjudet att

1. fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd eller buskar, stående eller omkullfallna,
2. samla in ryggradslösa djur, mossor, lavar och vedsvampar,
3. gräva eller dra upp kärlväxter,
4. framföra fordon,
5. medföra hund som inte är kopplad.

Utan länsstyrelsens tillstånd är det också förbjudet att

6. genomföra organiserad tävlings- eller friluftsverksamhet.

Undantag

C-föreskrifterna gäller inte för förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren anlitar, vid genomförande av de åtgärder som framgår under B och som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet.

C5 gäller inte vid jakt med hund.

Skötselplan

Länsstyrelsen fastställer skötselplan för naturreservatets långsiktiga vård, se Bilaga 4. Beslutet meddelas med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Förvaltare av naturreservatet

Länsstyrelsen är förvaltare av naturreservatet.

Skälen för beslutet

Beskrivning av området och redogörelse för bakgrunden i ärendet

Visnums stormosse är en stor, välutbildad, koncentrisk mosse belägen i Kristinehamns kommun. Mossen är ett av de största myrobjekten i södra Värmland och är i stort sett oskadad. Stormossen är vidare en av länets största gölmossar med ett hundratal relativt små gölar. Majoriteten av gölarna, cirka 90 stycken, ligger i norr vid mossekrönet. Omkring de nordliga gölarna finns en yttre zon av mjukmattor med rosling, storsileshår, dystarr, vitag, kallgräs, flytvitmossa och praktvitmossa. Längre söderut dominerar gölarna av flytvitmossa och här förekommer även tuvsäv. Söder om dessa finns något större gölar med lösbottnar och mjukmattor dominerade av storsileshår, dystarr, vitag, flytvitmossa, rufsvitmossa och praktvitmossa. Mellan gölarna finns ris- och tuvvegetation samt låga tallar och ett mindre antal björkar. Floran omfattar därmed flera naturtypstypiska arter och indikerar ostörd hydrologi, näringsfattigdom och ingen igenväxning.

Högmossedelen är omgiven av laggkärr som särskilt i öster och väster är stora och breda. Dessa avvattnas i ett gemensamt utlopp längst i sydost. I den södra delens sumpskogar finns flera mindre, gamla diken som leder bort vatten från mossen. Påverkan från dessa diken bedöms som ringa.

Vegetationen i laggarna är av intermediär- och fattigtyp. Här påträffas arter som myggblomster, småsileshår, vitstarr och röd parasollmossa. Randskog finns runt större delen av mossen. Vid övergången mot laggen i sydost saknas dock randskog nästan helt. Stormossens östra laggkärr är mycket vattenrikt och svårpasserbart under stora delar av året. Laggen har tillflöde, förutom från högmossedelen, även från Lillmossens lagg samt från ett relativt stort tillrinningsområde i norr. Tillflödet sker via ett dike som löper en bit ut i kärret.

Mossen har länge varit känd för sitt rika fågelliv, bl.a. har den kände ornitologen Erik Rosenberg som var född i trakten skrivit om den i många olika sammanhang. På mossen häckar flera mindre vanliga och/eller störningskänsliga arter t.ex. trana, ljungpipare, grönbena och enkelbeckasin. Dessutom är mossen sedan länge en välkänd spelplats för orre, med en omfattning som är ovanlig i dessa delar av länet.

I Myrskyddsplan för Sverige upptogs år 1994 för Värmlands del 26 områden som skyddsvärda, varav Visnums stormosse var ett, och mossen uppgavs ha mycket höga naturvärden. Den bedömningen stod sig väl vid revideringen av myrskyddsplanen 2007. Dessutom har mossen pekats ut i EU:s nätverk av värdefulla naturområden, Natura 2000, där de utpekade värdena inom Natura 2000-området Visnums stormosse utgörs av naturtyperna *Högmossar* (7110) och *Öppna mossar och kärr* (7140). I området förekommer också ett antal av de arter som anges i bilaga 1 till EU:s Fågeldirektiv. Hela objektet ligger dessutom inom område som utgör riksintresse för naturvård.

Från äldre kartmaterial framgår att ängs- och våtmarksslätter har förekommit på Visnums stormosse. Den inre delen av mossen var allmänning medan de yttre delarna av mossen var uppdelade mellan olika gårdar. Åkrar och ängar fanns även i anslutning till mossen och än i dag kan spår från bete skönjas i skogen i myrens närhet. Idag utgörs större delen av marken kring mossen av trivial skogsmark, men i väster och i söder gränsar mossen till mindre partier med lövrik barnaturskog med betespåverkan, barrskog med riklig förekomst av död ved, lövsumpskog och blandsumpskog. Flera av dessa delar är klassade som nyckelbiotoper.

Tankar på reservatsbildning har funnits under lång tid, kanske framför allt i ornitologkretsar på grund av mossens stora värde för fågellivet. Kristinehamns miljö- och hälsoskyddsnämnd tog 1985 fram ett förslag till reservatsbildning och bjöd också in till informationsmöte i mars 1985. Under åren 1986 – 1987 arbetade Kristinehamns kommun vidare med förslaget och överlämnade sedan ett färdigt förslag till länsstyrelsen. Detta förslag har sedan dess modifierats ett antal gånger, bland annat har det ursprungliga förslaget minskats i storlek. Under långa perioder har, eftersom inga direkta hotbilder mot naturvärdena funnits, arbetet med reservatsbildning prioriterats ner till förmån för arbete med andra reservatsbildningar.

Synpunkter på förslaget till beslut

Vid remissförfarandet har önskemål inkommit om att låta genomföra fastighetsutredning av de båda centralt belägna samfälligheterna.

Övriga remissinstanser har antingen tillstyrkt förslaget till beslut eller inte haft något att erinra.

Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter

De centralt belägna samfälligheterna är ofullständigt utredda såväl vad gäller delägende fastigheter och andelstal. Den samlade bedömningen från Naturvårdsverket är att arbetsinsatsen för en fullständig utredning av

samfälligheterna är orimligt stor, varför en sådan utredning inte kommer att göras.

Syftet med reservatet

För att länsstyrelsen ska få förklara ett mark- eller vattenområde som naturreservat måste vissa förutsättningar vara uppfyllda. Antingen ska syftet vara att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet, eller också får det ske för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla natur- eller livsmiljöer för skyddsvärda arter (7 kap. 4 § miljöbalken).

Naturreservatet Visnums stormosse bildas i syfte att bevara och utveckla biologisk mångfald i ett område med värdefulla våtmarker. Områdets mossar, laggkärr och karakteristiska arter ska bevaras och hydrologin ska vara opåverkad av negativa ingrepp. Reservatet ska bidra till gynnsam bevarandestatus i den biogeografiska regionen för förekommande naturtyper och arter i Natura 2000-området Visnums stormosse.

Syftet är också att mossen ska utgöra en ostörd miljö för de ovanliga och störningskänsliga fågelarter som finns i området.

Syftet ska uppnås genom att området tillåts att utvecklas fritt med undantag för eventuell hydrologisk återställning genom igenläggning av dike i områdets södra delar. Exploatering och arbetsföretag ska förhindras och den naturliga hydrologin skyddas från negativ påverkan.

Föreskrifter

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet beslutar länsstyrelsen om föreskrifter. Stödet för att utfärda föreskrifter finns i 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken när det gäller de s.k. A-föreskrifter och i 6 § samma kapitel för de s.k. B-föreskrifterna. Att länsstyrelsen kan besluta om s.k. C-föreskrifter regleras i 7 kap. 30 § miljöbalken jämförd med 22 § första stycket förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

A-föreskrifterna reglerar de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet.

B-föreskrifterna reglerar de intrång som ägare och innehavare av särskild rätt måste tåla för att syftet med naturreservatet ska tillgodoses.

C-föreskrifterna reglerar rätten att färdas och vistas inom naturreservatet liksom ordningen i övrigt. Denna typ av ordningsföreskrifter får utfärdas om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet. Beslutade C-föreskrifter gäller omedelbart, även om de överklagas.

Utöver föreskrifterna för naturreservatet gäller också generella bestämmelser till skydd för naturmiljön.

Samlad bedömning

De grundläggande förutsättningarna för att förklara området som naturreservat är uppfyllda. Reservatsbildningen är förenlig med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna och med den för området gällande kommunala översiktsplanen. Ingen kommunal detaljplan för områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen finns som berör området. Inskränkningar i enskilds rätt att använda mark eller vatten går inte längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses. Reservatet ska därför inrättas och de föreskrifter gälla som framgår av beslutet.

Genom beslutet ges 346 hektar skyddsvärd våtmark samt 10 hektar skogsmark ett långsiktigt skydd. Bildandet bidrar därmed till att uppfylla miljö kvalitetsmålen Myllrande våtmarker samt Ett rikt växt- och djurliv.

Upplysningar

Beslutet kungörs i Värmlands läns författningssamling samt i ortstidning.

Länsstyrelsen kan meddela dispens från föreskrifterna i detta beslut om det finns särskilda skäl och är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte.

Bestämmelserna i skogsvårdslagen (1979:429) ska inte tillämpas om det som sägs där strider mot föreskrifter för naturreservatet.

Den som vill göra anspråk på ersättning eller kräva inlösen av fastighet ska väcka talan mot staten hos mark- och miljödomstolen inom ett år från det att beslutet vunnit laga kraft. Om så inte sker går rätten till ersättning eller inlösen förlorad.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas till regeringen, Miljö- och energidepartementet, se bilaga 5.

Landshövding Georg Andrén har fattat beslut i detta ärende. Naturvårdshandläggare Anders Tedeholm har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har även länsråd Johan Blom, verksamhetschef Torben Ericson, enhetschef Linda Sundström och länsjurist Ulrika Forsman medverkat.

Bilagor till beslutet:

1. Beslutskarta
2. Översiktskarta
3. Föreskriftskarta
4. Skötselplan
5. Hur man överklagar